

Temmincksnipe *Calidris temminckii*

Global utbredelse

Temmincksnipa er utbredt i et relativt smalt belte i den subarktiske sone fra Skandinavia og østover i de nordlige delene av Russland og Sibir til Beringstredet, vesentlig i nærheten av elvesystemene og ved elvemunningene i de nordlige kystområdene. Noen få individer hekker også årlig i Nord-Skottland. Karakteristisk for arten er den klumpvise forekomsten gjennom hele utbredelseområdet (se kart over Russland i Tomkovich & Fokin 1983).

Norsk utbredelse og habitatvalg

I Sør-Norge forekommer temmincksnipa spredt i vierregionen i fjellområdene fra de sørlige delene av Hardangervidda (vesentlig fra 1050-1250 moh) til Trøndelag (vesentlig fra 700-1100 moh). Videre hekker enkelte temmincksniper på noen kystlokaliteter i lavlandet i Møre og Romsdal og Trøndelag. Generelt bør vegetasjonen være sparsom, og langs kysten finnes denne biotopen ved elvemunninger, hvor det er mye stein og grus. I høyfjellet i Sør-Norge finnes temmincksnipa vanligvis i nærheten av større vatn eller ved elvesystemer, ofte på steder med svært kortvokst vier eller med sparsom vegetasjon (elvemunninger).

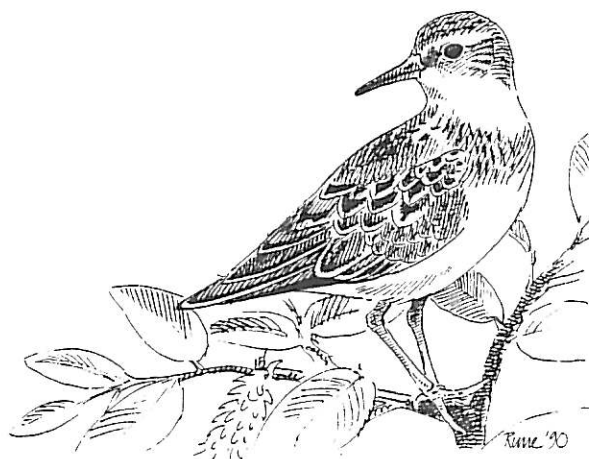
I Nord-Norge forekommer temmincksnipa spredt i Nordland og Troms, dels langs kysten, men mest utbredt er arten i fjelltraktene mot Sverige. I Finnmark hekker arten over hele Finnmarksvidda, men den forekommer også spredt langs kysten til Varangerhalvøya langs elvemunninger og mindre øyer i fjordene. Arten hekker også i Øvre Pasvik ved Pasvikelva.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Det er ikke foretatt noen landsomfattende taksering av bestanden, men et kvalifisert anslag gir ca. 3400 par eller ca. 6800 hekkende individer (se hekkebiologi). Tidligere anslag over bestanden har vært alt for høye (34.000 par; se Kålås & Byrkjedal 1981). En mer nøyaktig vurdering av hekkebestanden er ønskelig. I en alpin hekkende bestand ved Finse i Sør-Norge ble det registrert i årene 1980-82 en tetthet som i gjennomsnitt varierte mellom 14.7-17.5 hekkende individer/km² i gunstig hekkebiotop for arten (Breiehagen 1989). Sannsynligvis har arten ekspandert sørover i fjellområdene i Sør-Norge i perioden 1950-70, da den ble funnet på flere nye lokaliteter, men dette kan også skyldes manglende registreringer tidligere (første reirfunn på Hardangervidda ble gjort i 1934). Imidlertid har noen individer hekket regelmessig i Nord-Skottland fra 1969. Dette støtter teorien om at det har vært en liten ekspansjon sørover. Lavlandsbestanden i Sør-Norge har helt sikkert gått sterkt tilbake, noe som vesentlig skyldes ødeleggelse av hekkebiotopen, dvs. utfylling av elvemunninger til industrigrunn/veianlegg. Lokalt kan bestanden variere årlig.

Bestandsutviklingen i Nord-Norge er lite kjent, men en antar at den har vært forholdsvis stabil.

Bestanden av temmincksnipe totalt i Norden har vist en negativ tendens (Koskimies 1992), med sterkest nedgang i Finland og en mindre tilbakegang i

Sverige. Nedgangen i Finland forklares ved mindre beitetrykk fra husdyr pga. endrede bruksmåter i kystområdene som medfører at vegetasjonen blir mer høyvokst (Hildén 1978b).

Hekkebiologi

Sekvensiell polygam. Hunnene legger vanligvis to kull (3 kull kan forekomme) på 4 (3) egg i rask rekkefølge, vanligvis med 2-9 dagers mellomrom. Dette dobbeltkullsystemet med makeskifte hvor hunnene alltid skifter make mellom kullene (Hildén 1975, Breiehagen 1979), kalles også sekvensiell polyandri. Hunnen ruger alltid selv det andre kullet og passer ungene, slik at det alltid bare er en fugl ved hvert reir. Omtrent halvparten av hunnene kan skifte hekkeområde mellom leggingen av de to kullene (Hildén 1975). I en treårig hekkebiologisk undersøkelse av en alpin hekkende bestand på Finse (ca. 1230 moh) medførte dette at det var 50% flere hunner enn hanner som ble funnet rugende (Breiehagen 1989).

Hannene er territorielle og markerer territoriet med en intensiv og karakteristisk sangflukt og forsvare dette mot inntrengere ved forfølgelseflukt. Alle hunner som lander på territoriet blir kurtisert og ofte forfulgt over lengre distanser. Hannene overtar alltid ansvaret for det kullet som den første hunnen legger (sekvensiell polygyni), men utsetter som oftest rugestart i flere dager (vanligvis 3-5 dager) for å tiltrekke seg ny hunn som alltid har lagt sitt første kull for en annen hann et annet sted. Hannene slutter å forsvare territoriet når de begynner å ruge.

Trekkforhold

Sees ofte om våren på gode våtmarkslokaliteter i lavlandet i Sør-Norge fra 15. mai, men etablerer seg ikke på hekkeplassene før i slutten av mai og første halvdel av juni, avhengig av snøforholdene (Breiehagen 1989).

Hekkefuglene forlater landet i juli eller første halvdel av august, ungfuglene forlater hekkeområdene i august. En 47 dager gammel unge fra Finse ble 17. august kontrollert i England (Breiehagen 1989), en annen fra Hardangervidda ble skutt i oktober ved Middelhavet (Frankrike). Overvintringsområdene for den norske bestanden er ikke kjent, men ligger sannsynligvis i Sentral-Afrika.

Torgrim Breiehagen

Temmincksnipe *Calidris temminckii*

114 ● Konstatert hekking

145 ● Sannsynlig hekking

66 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

